

גדי שנהר ז"ל

דברים לטקס יום הזיכרון תשע"ה, אוניברסיטת תל אביב,
הפקולטה למדעי הרוח, אייר תשע"ה אפריל 2015

כשגדי נכנס לחדר, הוא היה מחייך חיוך קטן בזווית הפה, עומד בעמידה חצי רפויה, נשען בגבו על הרהיט הקרוב ומקשיב. כשהוא המשיך להקשיב ולחייך, החיוך טיפס עד לעיניים ואז אור היה מציף וממלא את החדר.

"שנות ילדותי המאושרות עברו בדימונה".

כך פתח גדי תאור לא פורמלי של קורות חייו. גדי גדל בדימונה ועם חברי הילדות שלו מתנועת הצופים יצא בסוף לימודיו בתיכון להקים גרעין נח"ל. הם היו גרעין הקמה לישוב חדש ברמת הגולן-קבוץ אורטל.

גיבוש הגרעין וההכנות להתיישבות בגולן היו מלווים אצלו במחשבות רבות "איזו חברה אנחנו הולכים להקים ובאיזו חברה אנחנו רוצים לחיות".

בני הגרעין היו בשל"ת בקבוץ בית השיטה ושם התנסו במגוון הענפים של המשק. התפישה החברתית השוויונית של גדי באה לידי ביטוי במכתב שכתב לחברתו אילנה, לימים אשתו, מהשלת, בתחילת 1979:

"אני עובד עדיין בזיתיה, כשהפז"ם לוחץ עלי חזק מאוד ומקורות יודעי דבר רמזו לי שכנראה אגיע לבקר.

היום אחרי ארוחת הצהרים באתי לזיתיה והיתה לי פתאום הרגשה כזאת טובה. ראיתי כל כך הרבה אנשים עם אינטלקט גבוה (מבוגרים,

אני לא מדבר על חברי גרעין ומתנדבים) מסתובבים בבגדים כחולים
מלוכלכים ועושים עבודה שחורה בלי להתבייש.
הרכב האנשים במפעל בקבוץ כל כך שונה מההרכב במפעל בעיר.
ראיתי מהנדסי מזון, עובדי מעבדה, טכנאים, מנהלי עבודה, וכולם
מסתובבים בבגדים כחולים מלוכלכים כמו שלי, ומידי פעם הם עולים
לליין (סרט נע), אוכלים כולם יחד בחדר האוכל, בלי שום הבדל
בתפקיד, אותן הפסקות, ומתחילים וגומרים יחד לעבוד.
כאן בזיתיה רואים בעיניים ממש את מימוש הרעיונות – שיוויון ועבודה
כערך. הדברים האלה כל כך מצאו חן בעיני ולרגע הרגשתי כאילו
מישהו פקח את עיני ואמר לי – תראה!
מייד חשבתי לכתוב לך את זה כי ידעתי שזה ימצא חן בעינייך"
(חסר סבלנות להחריד, גדי")
'מהו הקיבוץ האידאלי' שראוי להקים עמד במוקד של דיונים רבים. גדי
טען תמיד שצריכים לחתור לשלמות, לקטר על המציאות וגם לשאוף
ולחתור להקים את החברה האידאלית, לקטר ולעשות.
"אילנה יקרה שלי,
ברקע פינק פלויד, אני אחרי מקלחת חמה וספר 'שיני חלב' של יהונתן
גפן. אני לבד אך לא משעמם לי, יש לי מוסיקה טובה, ספרים טובים
ואני חושב.
אולי זה האסון שלי שאני חושב... אני חושב שאף פעם לא אפסיק
לחטט בעצמי ובסביבה שלי. כנראה שישנם אנשים שנולדים עם זה
ומתים עם זה. כנראה שאני שייך לקבוצת האנשים שלעולם לא יוכלו
להיות מאושרים, כי הם תמיד מחפשים אחרי שלמות לא קיימת.
אפילו את לא הבנת אותי, ואם לא את – אז מי כן? "

בצבא גדי שרת בנחל המוצנח. יחד עם כל בני הגרעין הוא עבר אימוני חי"ר וקורס צניחה. היה עליו לחץ חזק לצאת לתפקיד פיקודי ולצאת מהתפישה של להיות סתם חייל. גדי יצא לקורס מ"כים, שבמהלכו חל בו שינוי והוא תפש דברים אחרת. הוא הרגיש שנהיה מפקד טוב ושמח שהצליח. מאותו שלב גדי התחיל לדבר על הערכים שבצבא ועל הדברים הטובים שבו. הוא לא היה מורעל, הוא באמת ראה צדדים טובים.

"גבר לא בוכה כשהוא עצוב"

המשפט הזה הוא כל כך לא נכון, כשכואב מאוד אז בוכים. הוא נובע מנורמות ומוסכמות מעוותות לגבי 'גבריותו' של הגבר. אך לדעתי זה לא נכון. זה תלוי אך ורק ברגישותו של האדם, ללא הבדלי מין.

רגישות בעיני היא תכונה נפלאה, ואני מוצא שפה משותפת עם אנשים רגישים".

במהלך השירות בגדוד גדי ואילנה התחתנו ולאחר השחרור מהצבא הם התיישבו באורטל.

באורטל, גדי רצה בתפקיד של מרכז ועדת חברה. ואכן בזכות היוזמות שלו, הקשרים הפתוחים עם כל החברים ויכולת הארגון שלו-גדי נבחר למרכז ועדת חברה.

זו היתה ההזדמנות שלו לממש את עקרונות 'הקיבוץ האידיאלי'. בדרכו הסבלנית, משום שהאמין בדרכו ובזכות נכונותו להשקיע מאמצים רבים כדי לשכנע את החברים.

אני זוכרת שיחות ארוכות לתוך הלילה, כשגדי ואילנה הגיעו הביתה להורים, בעיות, דילמות אישיות, מוסריות וחברתיות, דיונים והסתכלות על כל בעיה מהיבטים רבים. האם לאפשר לחבר או חברה

להגשים חלום מסוים או שעליו לוותר על החלום כי המשק צריך להתנהל לפי העקרונות שמכתיבים המוסדות המיישבים?... "השתחררנו וחזרנו למשק. התבגרנו קצת והתחלנו לראות דברים באור אחר.

קבוצה גדולה של חברים עבדה במפעל החדש... קרוב לארבעים זוגות ידיים עובדות. אוכלוסיית המשק גדלה. המוטו היחיד שהיה במשק היה לגדול כמה שיותר מהר.

האווירה הכללית במשק היתה שהחברים לא שותפים להחלטות שקשורות בעתיד המקום... היתה איזושהי הכתבה מגבוה... היה קשה להתמודד עם המצב. היינו חסרי אונים... המוסד הזה שנקרא אספה, שלדעתי הוא פאר היצירה של רעיון שנקרא קבוץ- הפך להיות תיאטרון בובות ותו לא.

מצאנו פורקן בשיחות עם עצמנו בחדרים. לא היה יום שלאחר העבודה לא ישבנו ושתינו קפה בצוותא כשברקע מוסיקה והתוכן- שיחות רעיוניות על הקבוץ..הרגשנו שאנחנו לא חברה – אנחנו חברותא (כך אמר קבלו)".

גדי ואילנה שאפו להגיע ללימודים אקדמיים. לכן הם עזבו את אורטל ועברו לתל אביב. אילנה למדה בתכנית קדם משפטים וגדי עבד ונרשם לפילוסופיה וחשבונאות. פילוסופיה הייתה דרך החיים של גדי, אידיאליסט, שתמיד שאל ורצה להבין את החשיבה וההגות שמעבר לדברים, וחשבונאות היה הצד הפרקטי שלו.

ביוני 1982, גדי נקרא למילואים, הוא היה שייך לכוח שניהל קרבות קשים עם הסורים בגזרה המרכזית בלבנון, כוח זה התקדם עד כביש ביירות דמשק. ליד עין זחלתא הכוח ספג הפגזה סורית שממנה גדי נהרג ועוד שבעה חיילים נפצעו.

גדי נקבר בדימונה, עיר ילדותו.

בזמן השבעה, כאשר כל החברים הגיעו לבית ההורים, היה נדמה שעוד רגע גדי יעמוד בפתח, יכנס, ויאיר את כל החדר בחיוך שלו. יתיישב לו בנחת, ידבר על עניינים חברתיים ועל מימוש האידיאלים. מאז עברו על ההורים, המשפחה והחברים שלושים ושלוש שנים של געגועים.

אילנה סיימה לימודי משפטים, נישאה שוב וילדה ארבעה ילדים, אחיו של גדי, ינון ואוהד הקימו משפחות וילדו ילדים וכך גם החברים מאורטל. ארבעה ילדים נקראו על שמו של גדי ז"ל, ביניהם גם בני. רק גדי נשאר בן עשרים ושלוש, כמעט עשרים וארבע. קבוץ אורטל בצפון רמת הגולן שומר עד היום על האופי הקיבוצי שיתופי, כולל חדר אוכל פעיל וחיים מלאים – וגם כיום הוא קולט משפחות חדשות.

אז כשאתם לומדים וחוקרים תחשבו על גדי ועל השאלות שהוא שאל. כשאתם מטיילים בגולן, היכנסו לקבוץ ופנו ימינה עד לגן הזיכרון. שם תוכלו לשבת בצל הגפן המטפסת, להביט בעצב בסלע הבזלת הגדול, עליו מונצחים שמות הנופלים. תוכלו לחוש את רוח הצפון נושבת ולחשוב על גדי, מחייך, חיוך קטן, שמתחיל בזווית הפה עד שעולה לעיניים ומאיר את כל הסביבה. יהי זכרו ברוך.